

ACC. N:R M. 14124:1-9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: BLEKINGE Upptecknare: Ulla Andersson
 Härad: LISTER Berättare: Hilda Karlsson
 Socken: KYRKHULT Berättarens yrke: G.m.: 1. Småbruk. Karl Johan Olsson
 2. Gjutare Alfred Karlsson
 Uppteckningsår: 1955 Född år 1886 i Farabol i Kyrkhult

Biografiska uppgifter	Sid. 1
Faderns och moderns yrken m.m.	" 2
Mathållning m.m.	" 2-4
Skolgång	" 4
Kläder	" "
Anställning på Fridafors pappersfabrik	" 5
Konfirmation	" "
Arbete i Danmark m.m.	" 5-6
Om den mördade knallen	" 7
Egendomliga upplevelser	" 7-9

Skriv endast på denna sida

ACC. N:R M. 14124: /.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Jag är född i Farabols by i Kyrkhult 1886. Min far var skomakare, och vi bodde på ett torp, som min morfar hade byggt. Far hade köpt torpet av min mormor för 100 kr, och hon skulle ha tredjedelen av torpets avkastning som undantag.

Mormor har berättat för mig om sin mor. Hon kom till olycka, skulle gå på en spång över en bäck, men trampade fel och sänkte sig. Och sen stod hennes man ensam med flera små. Mormor har talat om att ibland hällde hennes far brännvin i en kaffekopp och ställde den på en stol, och så fick hon och hennes syster brödbitar, och sen stod de runt omkring stolen och doppade i koppen tills de en efter en ramlade omkull på golvet och somnade.

Morfar gjorde skoffor och yxskaft till avsalu. På sögmaren högg han lönn, som sen låg och torkade, och på vinterkvällarna satt han och högg till yxeskaften och skofforna. Mormor spann till folk.

Mormor har talat om, att när de skulle ha säd fick hon gå ända ner till Karlshamn, och där köpte hon en skäppa kornsäd från fartygen för 1,50, och sen fick hon dra säden hem till Kyrkhult på en liten kärra.

ACC. N:R M. 14124:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Min far var egentligen skomakare, men han var så värkbruten, att han inte kunde fortsätta med det, så redan när jag var liten, tog han ner till Skåne och blev ryktare, och sen var han nästan aldrig hemma. När jag var nio år, började min mor på Fridafors pappersbruk i Almundsryds socken, och där arbetade hon i 15 år. De första åren mor var på Fridafors, bodde hon hemma, fastän det var $1\frac{1}{2}$ timmes väg dit, sen hyrde hon in sig på bruket, åtminstone om vintern, det blev ju för mycket för henne att gå så långt var dag.

När mor började på Fridafors, fick jag ta hand om hushållet och mina tre yngre syskon, den yngste var då två år. Min gamla mormor bodde hos oss, men hon låg mest till sängs, hon bara såg till så att elden inte släcktes i spisen när vi var i skolan, och så passade hon den minste. Det första jag fick göra, när jag kom hem från skolan vid 5 - $1/2$ 6 - tiden, det var att hugga bränne till nästa dag, och sen fick jag gå och hämta vatten, och brunnen låg en bra bit hemifrån.

Det var dåligt med maten förr. Folk pratar om den gamla goda tiden, men det är sådana, som inte var med då. Mest åt vi sill och potatis. Sillen låg på ett träfat, och potatisen doppades i ett fat med surmjölk. Alla doppade vi i samma fat.

ACC. N:R M. 14124:3.

Jag minns en gång, när jag var på en gård och plockade potatis. Vi började tidigt på morgonen och höll på tills det var så mörkt, så en kunde inte se om det var sten eller potatis en plocka. För det hade vi 33 öre om dagen. 'Bonnamoran' kom ut med mat till oss, och den dan jag tänker på, hade hon päronsoppa, som var kokt med havregryn, i en kopparspann, och vi som plockade potatis fick äta direkt ur spannen med träskedar. Fy, där var gamla 'snuseda gubba' med långt skägg, och soppan satt i skägget på dem, ja, det var 'hyschjenisset'!

Ack, jag har sett mycket i stugorna däruppe. En kan inte tro nu, hur folk kunde ha det ikring sig på den tiden. I den ryggåsstugan i Röshult, som min man nyss pratade om, där bodde till allra sist en som hade varit storbonde en gång, men som hade slarvat bort alla sina pengar. De var så fattiga, de hade nästan ingenting. Hans fru fick gå och tigga. Under förklädet hade hon en ficka, och i den stoppade hon mat som hon fick, och det kunde vara fläskbitar, som var så nystekta, så fettet rann om dem. Och sen gick hon hem till sin man, de hade en liten tös också, och de åt väl fläskbitarna till sina potatis. De åt nästan bara potatis, och de kokte den med skalen på. När de åt, kastade de skalen i en hög på bordet, och sen lade de ett ark tidningspapper på skalen, och så var bordet färdigt till nästa gång

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J.

ACC. N:R M. 14124:4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

de åt potatis. De kunde ha många många lager med potatisskal och tidningar på bordet.

I mitt föräldrahem hade vi inte råd att köpa kaffe-
böror, utan av mjöl och vatten gjorde vi små kulor, som torka-
des i ugnen tills de var ljusgula. Sen malde vi "kaffeböror" i en senapskula och kokte sump på dem och så satte vi smak på "kaffet" med cikoria.

Skolgången var ordnad så att småskolan höll på om sommaren och storskolan om vintern. På det sättet hade läraren arbete året om. Skolan började 1/2 9 på morgonen och slutade inte förrän kl. 5 på e.m.

Lång skolväg hade många av oss, och värst var det på vintern, när det var djupt med snö. Ibland hade det gått när vuxen före oss i snön, och då försökte vi hoppa i de spåren.

Som vi frös om knäna, de blev ju rent isiga. Inga underkläder hade vi, inte ens byxor, och strumporna gick bara till knäna. Var det mycket snö, kunde vi inte gå med träskor, utan då hade vi sockor, som hade sulats, men de gick heller inte längre än till knäna. Utom strumpor och träskor hade vi bara en klänning, som gick långt ner på benen, och så hade mor virat in oss i en schal, som knöts på ryggen. På huvudet hade vi en näsduk, för vi fattiga barn fick inte ha mössa, då hade väl folk ätit

upp oss!

ACC. NR M. 14124:5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Två dagar efter det att skolan hade slutat, började jag på pappersfabriken i Fridafors, och där var jag i 3 1/2 år. Vi började kl. 7 på morgonen och slutade kl. 7 på kvällen, och så hade vi en timmes middag. För de elva timmarna fick jag 67 öre. Jag arbetade mycket på övertid, från 1/2 8 på morgonen till 1/2 12 på natten, och då fick jag 75 öre. Vi hade 14 dagars lön, och om jag hade arbetat riktigt mycket övertid, kunde jag få 14 - 16 kr för 14 dagar.

Jag gick på pappersfabriken, när jag konfirmerades 1901 så jag tjänste själv pengar till konfirmationskläderna. Vi hade långa svarta klänningar, det var egentligen blus och kjol. Blusen och överkjolen var av ylletyg, och överkjolen var fodrad med svart bomullstyg. Underkjolen var av tjockt vitt tyg, och den var 7 alnar vid. Om huvudet hade jag en svart silkeschal, en riktig 'fransaduk'.

Alla som var konfirmerade skulle vara med på husförhören, som hölls en gång om året i skolan i Farabol.

När jag var sexton år, for jag till Danmark. En som hette Ekenstam lejde upp folk. Han hade hållit på med det några år då, men sen fick han sluta, det blev förbjudet, för det var som en sorts slaveri. Vi fick skriva på ett kontrakt, och allt som arbetsgivaren ville ha gjort, det var vi tvungna att göra. Ekenstam

5.

ACC. N:R M. 14124:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hade visst per person han lejde.

Det var många, som reste till Danmark, mest 'grebbor' i 15 - 20 års åldern, och så smålänningar. Vi räknade med att vi skulle få mer lön än här hemma, och vi stödde oss för halvår eller helår.

Vi reste dit på våren, över Hälsingborg - Helsingör. Jag var på Mön och Själland, och jag stannade där i två år. Min lön var 150 kr per år.

Jag gifte mig 1905, när jag hade kommit hem från Danmark, och då hade jag svart klänning och vit silkeschal på huvudet. Jag hade hatt då, för jag hade ju varit i Danmark, men den fick jag inte ha på mig för min svärfar, det tyckte han inte om.

Jag minns, när jag såg den första bilen. En gammal gubbe sa, när han fick se den: "Är det inte själve pocker, som är kommen ut!"

6.

ACC. N:R M. 14124:7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7.

Jag har också hört hur knallen jämrade sig. Min förre man och jag, vi hade ett litet ställe, som låg alldeles vid den myren, där knallen skall ha mördats. På kvällarna och nätterna kunde vi höra hur han skrek och jämrade sig. Oj,oj,oj, aj,aj,aj, precis så lät det. Jag har tänkt på, att om bara någon hade vågat gå ut på myren till det ställe, där skriken kom ifrån, och frågat knallen vad han ville, så hade nog knallen sagt, att han ville komma i vigd jord. Det var säkert för att han inte hade blivit begravd, som han jämrade sig så hemskt.

Konstigt är, att en bit längre bort på myren, där är en jordplätt, som är alldeles bar. Ingenting växer på den plätten, och den har samma form och storlek som en likkista. De säger, att där är knallen nergrävd. Jag tror, att om folk grava i den plätten, skulle de hitta knallen.

Den gården, som vi hade, min man och jag, där var också nåt konstigt med den. Första tiden vi bodde där, kunde vi var kväll vid 11 - tiden höra steg ute på gården. Det hördes som om det var en gammal, gammal gubbe, som bar på något tungt. Vi kunde höra hur han gick runt knuten och in i vedboden, och sen hördes det, som om han rev ner alla sågar och yxor och sånt, som hängde på väggarna. Den första natten vi hörde det, så sa vi på morgonen, att nu ser där väl farligt ut i vedbon, men när vi tit-

ACC. N:R M. 14124:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.

tade efter, såg där ut som vanligt.

En tid hördes det precis som om nån gick in på loggen, och ibland var logportarna uppslagna, fastän de fästes från insidan. En lördagkväll var min pojke och jag ensamma. Då fick vi som vanligt höra hur någon kom gående på gården och började slå upp logportarna fastän de var låsta. Men då blev jag arg, för vi hade precis höstat in ärter, och det regnade, och därför skulle ärterna bli våta, om logportarna stod öppna. Jag sa, nu går jag ut och ser efter, men min pojke skrek: "Gack inte ut mor!" Men jag gick ut på trappan och skrek: "Om ni är av Gudi eller av fanen, våra logportar ska vara stängda!" Precis så sa jag, och sen den dagen var det aldrig någonting som hände med logportarna.

Min man var en gång i Hemsjö och handlade. När han kom ut från affären, stod det ett fruntimmer där, och hon slog genast följe med honom. Och hon följde honom hela vägen hem och gick vid sidan om honom hela tiden. Sprang min man, så sprang hon också, och gick han sakta, gjorde hon det också. Man när han var nästan hemma, vek hon av från vägen och gick in på en mindre väg, som gick ner till sjön, och i den försyann hon.

Mormor har berättat, att en kväll, när morfar skulle gå hem från skogen, så gick han vilse. Han kom gående den van-

ACC. N:R M. 14124:9.

liga stigen, som han hade gått så många gånger, och han hade en stock över axeln, som han skulle ta hem. Men när morfar kom ner till bäcken, som han skulle gå över, så kunde han inte hitta det vanliga övergångsstället, och han letade och letade. Till slut kastade han stocken, och då skrattade det till i backen, och morfar upptäckte att han stod precis vid övergångsstället."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9.